



Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACTH 2009

**AISTRIÚCHÁN
AR SCÉIM MHARCÁLA**

STAIR

ARDLEIBHÉAL



Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2009

**AISTRIÚCHÁN
AR SCÉIM MHARCÁLA**

STAIR: AN NUA-AOIS

ARDLEIBHÉAL

TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)
(100 marc)

LÉITEAR AN tIOMLÁN SULA MARCÁILTEAR AON NÍ!

PLEAN IMLÍNEACH (15 mharc)

Foinsí a lua = 6 mharc Gnéithe eile = 9 marc

Foinsí a lua

Iarrtar trí fhoirse chuí a lua.

Gach foirse chuí a lua go cruinn = 2 mharc

Údar + teideal amháin = marc amháin

Mír eolais eile sa bhreis air sin mar fhianaise (m.sh: foilsitheoir, dáta) = marc amháin

2 mharc x 3 = uasmhéid 6 mharc maidir le 3 fhoirse

N.B. ‘Ní ghlacfar le gnáth-théacsleabhair scoile mar fhoinsí oiriúnacha chun críche staidéir thaighde.’ ROE/CNCM *Treoirlínte*, lch.14.

An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an cur chuige atá i gceist.

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Maidir le gach ceann de na trí chritéir, cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Sainiú agus bunús
(uasmhéid = 3 mharc)

Aidhmeanna a shonrú
(uasmhéid = 3 mharc)

Cur chuige a shonrú
(uasmhéid = 3 mharc)

Go han-mhaith = 3
Go maith = 2
Réasúnta = 1

Go han-mhaith = 3
Go maith = 2
Réasúnta = 1

Go han-mhaith = 3
Go maith = 2
Réasúnta = 1

MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 marc)

Tagairt a dhéanamh d'fheabhas nó do laige na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar.

Cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Tagairt do na TRÍ fhoinse ar leith

go sármhaith = 22-25 marc
go han-mhaith = 17-21 marc
go maith = 13-16 marc
réasúnta = 9-12 marc
go lag = 0-8 marc

Gan ann ach tagairt do DHÁ fhoinse

go sármhaith = 15-17 marc
go han-mhaith = 12-14 marc
go maith = 9-11 marc
réasúnta = 6-8 marc
go lag = 0-5 marc

Gan ann ach tagairt d'fhoinse AMHÁIN

go sármhaith = 8-9 marc
go han-mhaith = 6-7 marc
go maith = 4-5 marc
réasúnta = 2-3 marc
go lag = 0-1 marc

AISTE FHADA (60 marc)

Aiste Staire = 50 marc Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde = 10 marc

Is féidir an t-athbhreithniú ar an bpróiseas taighde a bheith ina chuid slán den aiste nó is féidir é a chur i láthair mar ghné ar leith den obair.

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad ann féin agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas:

<i>Eolas ar an stair – 25 marc</i> Críochnúil, cruinn agus ag baint le hábhar an teidil	<i>Sármhaith:</i> 21-25 <i>Go han-mhaith:</i> 16-20 <i>Go maith:</i> 11-15 <i>Réasúnta:</i> 6-10 <i>Lag:</i> 0-5
<i>Scileanna taighde – 15 marc – Mar shampla</i> Scrúdú den doimhneacht chuí An úsáid a bhaintear as na foinsí Plé cóir cothrom ar na ceisteanna	<i>Sármhaith:</i> 13-15 <i>Go han-mhaith:</i> 10-12 <i>Go maith:</i> 7-9 <i>Réasúnta:</i> 4-6 <i>Lag:</i> 0-3
<i>Cur i láthair – 10 marc</i> Litearthacht Loighiciúlacht Leagan amach	<i>Sármhaith:</i> 9-10 <i>Go han-mhaith:</i> 7-8 <i>Go maith:</i> 5-6 <i>Réasúnta:</i> 3-4 <i>Lag:</i> 0-2

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)

Is féidir seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid slán den aiste.

Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine, agus marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

Sármhaith: 9-10
Go han-mhaith: 7-8
Go maith: 5-6
Réasúnta: 3-4
Lag: 0-2

Roinn 1: CEIST DHOICIMÉID-BHUNAITHE (CDB) (100 marc)

1. Tuiscint (20 marc)

- (a) Líne South Jackson 5M
- (b) Oibrithe tí ag dul ag obair 5M
- (c) Na dosaenacha Negro (daoine gorma) ina líne shingil ar an gcosán.
Carranna sínte amach ar feadh a sé nó a seacht de cheapa i ngach treo
Ba chosúil an ceantar thart timpeall ar an séipéal le Cramton Bowl le
linn chluiche mór peile
Thosaigh na mílte guth ag canadh
Ceann AMHÁIN díobh sin thuas 5M
- (d) Daoine ciúine, smacht maith acu orthu féin, diongbháilte, cosúil le
saighdiúirí beagnach
Ceann AMHÁIN díobh sin thuas 5M

2. Comparáid (20 marc)

- (a) Ní mór baint a bheith ag na tuairimí le Doiciméid A agus B

Doiciméad A

“Bhí míorúilt tar éis tarlú”

Toisc gur ghlac níos mó ná mar a bhíodas ag súil leis páirt san agóid,
dúirt MLK go raibh baint ag lámh Dé leis

Doiciméad B

Ba sa séipéal (Baistigh Shráid Holt) a bhí an cruinniú agóide ar siúl,
mar a tharlaíonn sé.

Bhí na hagóideoirí ciúin/deasghnáthaíoch (tréithe a bhaineann le
paidreoireacht eagraithe) agus iad ag druidim leis an séipéal

Dúirt ministir paidir mar chuid den chruinniú agóide

Ba chosúil an cruinniú le “cruinniú athbheochana” ón tseanaimsir

Freagra nach luann ach doiciméad amháin = uasmhéid 5M

Marcáiltear gach doiciméad mar seo a leanas:-

Sármhaith = 5 mharc

Go han-mhaith = 4 mharc

Go maith = 3 mharc

Réasúnta = 2 mharc

Lag = 0-1 mharc

10M

- (b) Ní mór baint a bheith ag na tuairimí le Doiciméid A agus B

Doiciméad A

Bhí MLK ag súil le 60% comhoibriú sa bhagcat agus bhí ionadh air
nuair a fuair siad beagnach 100%. Tugann sé seo le fios go raibh
amhras ar MLK é féin an raibh an smacht ag daoine gorma tacú go
hiomlán leis an mbagcat.

Doiciméad B

Tuairiscíonn sé go raibh “na mothúcháin in airde réim agus d’ aithin na ministrí ar an ardán go bhféadfadh siad imeacht ó smacht”, rud a léiríonn go raibh amhras ar na ministrí faoina gcumas féin agóid shíochánta a dhéanamh.

“Chruthaigh an cruinnú... gan dabht ar bith go raibh smacht ag na Negroes orthu féin, rud a mbíodh cuid mhaith daoine geala in amhras faoi” Is ráiteas dearfa é seo a léiríonn go raibh amhras ann faoi smacht na n-agóideoirí.

Freagra nach luann ach doiciméad amháin = uasmhéid 5M

Marcáiltear gach doiciméad mar seo a leanas:-

Sármhaith = 5 mharc	Go han-mhaith = 4 mharc	
Go maith = 3 mharc	Réasúnta = 2 mharc	
Lag = 0-1 mharc		10M

3. Criticeas (20 marc)

- (a) Ní mór baint a bheith ag na tuairimí le Doiciméid A agus B

Doiciméad A

Tagraíonn MLK é féin do dhaoine gorma mar Negroes agus déanann sé é sin ar bhealach neodrach agus tomhaiste a thugann le fios go raibh an focal go hiomlán inghlactha agus nach raibh aon mhasla ag baint leis.

Doiciméad B

Tagraíonn an tuairisceoir faoi dhó do dhaoine gorma mar Negroes agus déanann sé é sin ar bhealach neodrach agus tomhaiste a thugann le fios go raibh an focal go hiomlán inghlactha agus nach raibh aon mhasla ag baint leis.

Freagra nach luann ach doiciméad amháin = uasmhéid 5M

Marcáiltear gach doiciméad mar seo a leanas:-

Sármhaith = 5 mharc	Go han-mhaith = 4 mharc	
Go maith = 3 mharc	Réasúnta = 2 mharc	
Lag = 0-1 mharc		10M

- (b) Ní mór baint a bheith ag na tuairimí le Doiciméid A agus B
Ba chóir go ndéanfaí iarracht oibiachtúil gach doiciméad a mheas mar fhoinse staire sna freagraí.

Freagra nach luann ach doiciméad amháin = uasmhéid 5M

Marcáiltear gach doiciméad mar seo a leanas:-

Sármhaith = 5 mharc	Go han-mhaith = 4 mharc	
Go maith = 3 mharc	Réasúnta = 2 mharc	
Lag = 0-1 mharc		10M

4. *Comhthéacsúchán (40 marc)*

Tosaítear, le ceist 4, ar mharcáil de réir an ailt.

Marc Carnach = Uasmhéid 24 marc

Meastóireacht Ghinearálta = Uasmhéid 16 marc

Marc Carnach (MC)

Marcanna iad seo a bhronntar maidir le hábhar staire atá cruinn agus ag baint le hábhar na ceiste a cuireadh.

Roinnfidh an scrúdaitheoir an freagra ina ailt nó ina aonaid ba chomhionann le hait.

Tharlódh alt nó comhionann ailt ar cheann acu seo a leanas:

- (i) Réamhrá fiúntach ina dtráchtar ar chúlra an cháis agus / nó ina leagtar síos na téarmaí agus ina mínítear an cur chuige;
- (ii) Eachtra, ré nó céim i sraith eachtraí;
- (iii) Gné a bhaineann le topaic / ceist agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (iv) Pointe mar chuid d'argóint nó plé agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (v) Míniú ar choincheap nó ar théarma agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (vi) Roinnt ráiteas den suntas agus den fhiúntas maidir le fíric, míniúchán nó tráchttaireacht ar féidir, ainneoin gan ceangal ná gaol eatarthu, iad a thabhairt le chéile agus a mheas mar a bheadh alt ann;
- (vii) Alt nó achoimre maith clabhsúir ar mó ag baint leis ná athrá díreach.

(Achoimre nach bhfuil ann ach athrá = 4 mharc ar a mhéad)

Nuair atá an freagra roinnte ina ailt nó a gcomhionann ag an scrúdaitheoir, bronnfar marcanna i leith gach ailt nó a chomhionann mar seo a leanas:

Sármhaith: 11-12 marc	Sárshaothar anailíse, léargais nó tráchttaireachta. Eolas cruinn, suntasach á chur i láthair go soiléir.
Go han-mhaith: 8-10 marc	Ábhar an-mhaith, á chur i láthair go cruinn soiléir.
Go maith: 6-7 mharc	Eolas fiúntach, á chur i láthair go maith.
Réasúnta: 3-5 mharc	Eolas teoranta / ar éigin é á chur i láthair
Lag: 0-2 mharc	Gan tábhacht / Gan baint le hábhar / botúin thromchúiseacha.

Meastóireacht Ghinearálta (MG)

Agus marcanna MG á mbronnadh, tabharfaidh an scrúdaitheoir san áireamh cé chomh maith agus a láimhseálann an t-iarrthóir an cheist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

Sármhaith: 14-16 marc

Go han-mhaith: 11-13 marc

Go maith: 6-10 marc

Réasúnta: 4-5 mharc

Lag: 2-3 mharc

An-lag: 0- marc amháin

Agus marcanna MG á mbronnadh, níor cheart go mbeadh an scrúdaitheoir ag súil le freagraí is iomláine ná 40% i gcomparáid leis na freagraí ar na ceisteanna níos faide maidir le topaicí i Roinn 2 agus Roinn 3.

Leantar den phrionsabal seo maidir le marcáil de réir an ailt (MC agus MG) síos trí Roinn 2 agus Roinn 3. Bíonn marcanna MC agus marcanna MG i gcóimheas 60/40 le chéile ar feadh an pháipéir scrúdaithe ar fad.

Roinn 2: ÉIRE (200 marc)
agus
Roinn 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (100 marc)

Éilítear ar an iarrthóir i Roinn 2 agus i Roinn 3 freagra a thabhairt mar gheall ar cheist staire. Marcáiltear na freagraí faoi dhá cheannteideal:

Marc Carnach (MC) maidir le hábhar staire atá cruinn agus ag baint le hábhar na ceiste mar a cuireadh í.

Uasmhéid MC = 60 marc.

Meastóireacht Ghinearálta (MG) maidir leis feabhas ina iomláine i gcomhthéacs na ceiste a cuireadh.

Uasmhéid MG = 40 marc.

An freagra a mharcáil

Agus an freagra á mharcáil, beidh dearcadh oscailte ag an scrúdaitheoir, ag déileáil leis an ábhar, maidir leis an réimse freagraí inghlactha a bhféadfaí bheith ag súil leo ó iarrthóir ar an leibhéal seo agus beidh tuiscint ag an scrúdaitheoir ar scóip an eolais agus na scileanna staire a éilítear faoin siollabas. Roinnfídh an scrúdaitheoir an freagra ina ailt nó ina aonaid ba chomhionann le hailt:

- (i) Réamhrá fiúntach ina dtráchtar ar chúlra an cháis agus / nó ina leagtar síos na téarmaí agus ina mínítear an cur chuige;
- (ii) Eachtra, ré nó céim i sraith eachtraí;
- (iii) Gné a bhaineann le topaic / ceist agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (iv) Pointe mar chuid d'argóint nó plé agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (v) Míniú ar choincheap nó ar théarma agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (vi) Roinnt ráiteas den suntas agus den fhiúntas maidir le fíric, míniúchán nó tráchttaireacht ar féidir, ainneoin gan ceangal ná gaol eatarthu, iad a thabhairt le chéile agus a mheas mar a bheadh alt ann;
- (vii) Alt nó achoimre maith clabhsúir ar mó ag baint leis ná athrá díreach.

(Achoimre nach bhfuil ann ach athrá = 4 mharc ar a mhéad)

Bronnfaidh an scrúdaitheoir marcanna i leith gach alt nó a chomhionann mar seo a leanas:

Marc Carnach (MC) (Uasmhéid = 60 marc)

Sármhaith: 11-12 marc Sárshaothar anailíse, léargais nó tráchtairachta. Eolas cruinn, suntasach á chur i láthair go soiléir.
Go han-mhaith: 8-10 marc Ábhar an-mhaith, á chur i láthair go cruinn soiléir.
Go maith: 6-7 mharc Eolas fiúntach, á chur i láthair go maith.
Réasúnta: 3-5 mharc Eolas teoranta / ar éigin é á chur i láthair
Lag: 0-2 mharc Gan tábhacht / Gan baint le hábhar / botúin thromchúiseacha.

Meastóireacht Ghinearálta (MG) (Uasmhéid = 40 marc)

Sármhaith: 34-40 marc Sármhaith sa chaoi a ndéileáiltear leis an gceist a cuireadh, go háirithe sa chás go léirítear foghlaim mhionghéar, léitheoireacht leathanréimseach, cumas anailíse nó tráchtairacht fhorleithheadach.
Go han-mhaith: 28-33 marc Go han-mhaith – ach gan é sármhaith – sa chaoi a ndéileáiltear leis an gceist a cuireadh, ie: cruinn agus cuimsitheach.
Go maith: 22-27 marc Ar chaighdeán maith ó thaobh an chaoi a ndéileáiltear leis an gceist a cuireadh, ach gan é eisceachtúil maidir leis an eolas ná an tráchtairacht a chuirtear ar fáil.
Réasúnta: 16-21 marc Iarracht réasúnta an cheist a cuireadh a fhreagairt, ach lochtanna sonracha air, m.sh: tráchtairacht neamhiomlán, sonraí nach mbaineann le hábhar, míchruinneas ó thaobh fíricí.
Lag: 10-15 marc Freagra lag sa mhéid agus go dteiptear an cheist mar a cuireadh í a fhreagairt, ach fiúntas áirithe leis ina dhiaidh sin féin.
An-lag: 0-9 marc Freagra an-lag nach bhfuil ann, ar an gcuid is fearr de, ach blúiríní eolais.

Agus marcanna MG á mbronnadh, déanfaidh an scrúdaitheoir feabhas an fhreagra a mheas agus na gnéithe seo a leanas á dtabhairt san áireamh de réir mar is cuí:

- Cé chomh mór is a léirigh an t-iarrthóir cumas anailís a dhéanamh ar na nithe a bhaineann leis an gceist a cuireadh (ie: níos mó ná tuairisc reacaireachta sa fhreagra)?
- Cé chomh maith is a láimhseáil an t-iarrthóir an fhianaise a bhaineann le hábhar a chuireann bonn iontaofa faoina chuid anailíse?
- Cé chomh mór is a léirigh an t-iarrthóir cumas cúis a chur i láthair agus a theacht ar lón tátáil (ie: an cheist mar a cuireadh í a fhreagairt)?

Nótaí maidir le topaicí faoi leith

ROINN 2: ÉIRE **(200 marc)**

Ceisteanna faoi dhá cheann de na sé thopaic le freagairt.

Éire: Topaic 1

Éire agus an tAontas, 1815-1870

1. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid. MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Fuascailt + Reipéil)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid. MC = 50
2. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid. MG = 40
3. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid. MG = 40
4. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid. MG = 40

Éire: Topaic 2

Gluaiseachtaí ar son leasú polaitíochta agus sóisialta, 1870-1914

1. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid. MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Butt + Parnell)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid. MC = 50
2. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid. MG = 40
3. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid. MG = 40
4. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid. MG = 40

Éire: Topaic 3

Ar thóir an fhlaithis agus tionchar na críochdheighilte, 1912-1949

1. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ Ghné (An geilleagar + caidreamh Angla-Éireannach)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 50
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Thuaidh + Theas)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 50

Éire: Topaic 4

Diaspóra na hÉireann, 1840-1966

1. Uasmhéid. MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Tosca sa bhaile + thar lear)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 50
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (cén fáth? + cén tslí?)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 50
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (aidhmeanna + éachtaí)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 50

Éire: Topaic 5

An pholaitíocht agus an tsochaí i dTuaisceart Éireann, 1949-1993

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Brookeborough + O'Neill)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 50
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

Éire: Topaic 6

**An rialtas, an geilleagar agus an tsochaí i bPoblacht na hÉireann,
1949-1989**

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

ROINN 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR
(100 marc)

Ceist amháin as ceann **amháin** de na cúig topaic le freagairt.

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 1
An náisiúnachas agus foirmiú stát san Eoraip, 1815-1871

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 2
Náisiúnstáit agus teannas idirnáisiúnta, 1871-1920

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Bismarck + Wilhelm II)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 50
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (cúiseanna + conas a chuaigh sé i bhfeidhm)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 50
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 3
Deachtóireacht agus daonlathas san Eoraip, 1920-1945

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4
Easaontas agus ath-ailíniú san Eoraip, 1945-1992

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (inmheánach + seachtrach)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 50
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5
Cúlú na hEorpa ó impireachtaí agus ón toradh, 1945-1990

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40



Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREA CHT 2009

**AISTRIÚCHÁN
AR SCÉIM MHARCÁLA**

STAIR: AN LUATH-AOIS

ARDLEIBHÉAL

TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)
(100 marc)

LÉITEAR AN tIOMLÁN SULA MARCÁILTEAR AON NÍ!

PLEAN IMLÍNEACH (15 mharc)

Foinsí a lua = 6 mharc Gnéithe eile = 9 marc

Foinsí a lua

Iarrtar trí fhoirse oiriúnach a lua.

Gach foirse chúí a lua go cruinn = 2 mharc

Údar agus teideal amháin = marc amháin

Mír eolais eile sa bhreis air sin (m.sh: foilsitheoir, dáta) = marc amháin

2 mharc x 3 = uasmhéid 6 mharc maidir le 3 fhoirse

N.B. ‘Ní ghlacfar le gnáth-théacsleabhair scoile mar fhoinsí oiriúnacha chun críche staidéir thaighde.’ ROE/CNCM *Treoirlínte*, lch.14

An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an cur chuige atá i gceist.

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Maidir le gach ceann de na trí chritéir, cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Sainiú agus bunús
(uasmhéid = 3 mharc)

Aidhmeanna a shonrú
(uasmhéid = 3 mharc)

Cur chuige a shonrú
(uasmhéid = 3 mharc)

Go han-mhaith = 3

Go maith = 2

Réasúnta = 1

Go han-mhaith = 3

Go maith = 2

Réasúnta = 1

Go han-mhaith = 3

Go maith = 2

Réasúnta = 1

MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 marc)

Tagairt a dhéanamh d'fheabhas nó do laige na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar.

Cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Tagairt do na TRÍ fhoinse ar leith

sármhaith = 22-25 marc
go han-mhaith = 17-21 marc
go maith = 13-16 marc
réasúnta = 9-12 marc
lag = 0-8 marc

Gan ann ach tagairt do DHÁ fhoinse

sármhaith = 15-17 marc
go han-mhaith = 12-14 marc
go maith = 9-11 marc
réasúnta = 6-8 marc
lag = 0-5 mharc

Gan ann ach tagairt d'fhoinse AMHÁIN

sármhaith = 8-9 marc
go han-mhaith = 6-7 marc
go maith = 4-5 mharc
réasúnta = 2-3 mharc
lag = 0-marc amháin

AISTE FHADA (60 marks)

Aiste staire = 50 marc

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde= 10 marc

Is féidir an t-athbhreithniú ar an bpróiseas taighde a bheith ina chuid slán den aiste nó is féidir é a chur i láthair mar ghné ar leith den obair.

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad ann féin agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas:

<i>Eolas ar an stair – 25 marc</i> Críochnúil, cruinn agus ag baint le hábhar an teidil	<i>Sármhaith:</i> 21-25 <i>Go han-mhaith:</i> 16-20 <i>Go maith:</i> 11-15 <i>Réasúnta:</i> 6-10 <i>Lag:</i> 0-5
<i>Scileanna taighde – 15 mharc mar shampla</i> Scrúdú den doimhneacht chuí An úsáid a bhaintear as na foinsí Plé cóir cothrom ar na ceisteanna	<i>Sármhaith:</i> 13-15 <i>Go han-mhaith:</i> 10-12 <i>Go maith:</i> 7-9 <i>Réasúnta:</i> 4-6 <i>Lag:</i> 0-3
<i>Cur i láthair – 10 marc</i> Litearthacht Loighciúlacht Leagan amach	<i>Sármhaith:</i> 9-10 <i>Go han-mhaith:</i> 7-8 <i>Go maith:</i> 5-6 <i>Réasúnta:</i> 3-4 <i>Lag:</i> 0-2

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)

Is féidir seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid slán den aiste.

Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine, agus marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

Sármhaith: 9-10

Go han-mhaith: 7-8

Go maith: 5-6

Réasúnta: 3-4

Lag: 0-2

Roinn 1: CEIST DHOICIMÉID-BHUNAITHE (CDB) (100 marc)

1. Tuiscint (20 marc)

- (a) Go raibh a iníon Máire álainn NÓ
Go m'fhéidir nach í a iníon dhlísteanach í 5M
- (b) Mar gur dhúirt (an-chuid eaglaiseach) leis nárbh í Caitriona a bhean de réir dlí í NÓ
Mar go bhfuil sé éiginnte faoi fhíoroidhre, tá sé ag ceistiú dhlíthiúlacht a phósta. 5M
- (c) Is bean í ... is strainséar í ... níl cara ar bith aici ... comhairleoirí míshásúla aici ...
Aon DHÁ cheann díobh thuas (3M + 2M) 5M
- (d) Fuair na páistí eile bás (“toil Dé é glaoch orthu as an saol seo”) 5M

2. Comparáid (20 marks)

- (a) Dearcadh Anraí agus dearcadh Chaitriona maidir le stádas a bpósta @
5M an ceann
- Marcáil gach ceann ó 0-5 de réir caighdeáin
- Sármhaith = 5 mharc Go han-mhaith = 4 mharc Go maith = 3 mharc
Réasúnta = 2 mharc Lag = 0-1 marc
- Freagra nach luann ach doiciméad amháin = 5M uasmhéid 10M
- (b) **Dhá** thagairt chodarsnacha do chonsias an Rí @ 5M an ceann
- Marcáil gach ceann ó 0-5 de réir caighdeáin
- Sármhaith = 5 mharc Go han-mhaith = 4 mharc Go maith = 3 mharc
Réasúnta = 2 mharc Lag = 0-1 marc
- Freagra nach luann ach doiciméad amháin = 5M uasmhéid 10M

3. **Criticeas (20 marc)**

- (a) **Dhá** thréith a bhaineann le bean chéile mhaith i nDoiciméad B @ 3M an ceann.
Tuairim Anraí i leith Chaitriona i nDoiciméad A @ 4M 10M

- (b) Cé acu is sochreidte: Anraí NÓ Caitriona?

Tabhair tuairim maidir le gach doiciméad. Marcáil gach ceann ó 0-5 de réir caighdeáin

Sármhaith = 5 mharc Go han-mhaith = 4 mharc Go maith = 3 mharc
Réasúnta = 2 mharc Lag = 0-1 marc

Freagra nach luann ach doiciméad amháin = 5M uasmhéid

10M

4. **Comhthéacsúchán (40 marks)**

Tosaítear, le ceist 4, ar mharcáil de réir an ailt.

Marc Carnach = Uasmhéid 24 marc

DHÁ ghné (eaglais nua agus sochaí nua)

Sa chás nach dtagraítear ach do cheann amháin, Uasmhéid MC = 20 marc

Meastóireacht Ghinearálta = Uasmhéid 16 mharc

Marc Carnach (MC)

Marcanna iad seo a bhronntar maidir le hábhar staire atá cruinn agus ag baint le hábhar na ceiste a cuireadh.

Roinnfidh an scrúdaitheoir an freagra ina ailt nó ina aonaid ba chomhionann le hailt.

Tharlódh alt nó combhionann ailt ar cheann acu seo a leanas:

- (i) Réamhrá fiúntach ina dtráchtar ar chúlra an cháis agus / nó ina leagtar síos na téarmaí agus ina mínítear an cur chuige;
- (ii) Eachtra, ré nó céim i sraith eachtraí;
- (iii) Gné a bhaineann le topaic / ceist agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (iv) Pointe mar chuid d'argóint nó plé agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (v) Míniú ar choincheap nó ar théarma agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (vi) Roinnt ráiteas den suntas agus den fhiúntas maidir le fíric, míniúchán nó tráchtairacht ar féidir, ainneoin gan ceangal ná gaol eatarthu, iad a thabhairt le chéile agus a mheas mar a bheadh alt ann;
- (vii) Alt nó achoimre maith clabhsúir ar mó ag baint leis ná athrá díreach.

(Achoimre nach bhfuil ann ach athrá = 4 mharc ar a mhéad)

Nuair atá an freagra roinnte ina ailt nó a gcomhionann ag an scrúdaitheoir, bronnfar marcanna i leith gach alt nó a chomhionann mar seo a leanas:

Sármhaith: 11-12 mharc	Sárshaothar anailíse, léargais nó tráchttaireachta. Eolas cruinn, suntasach á chur i láthair go soiléir.
Go han-mhaith: 8-10 marc	Ábhar an-mhaith, á chur i láthair go cruinn soiléir.
Go maith: 6-7 marc	Eolas fiúntach, á chur i láthair go maith.
Réasúnta: 3-5 mharc	Eolas teoranta / ar éigin é á chur i láthair
Lag: 0-2 mharc	Gan tábhacht / Gan baint le hábhar / botúin thromchúiseacha.

Meastóireacht Ghinearálta (MG)

Agus marcanna MG á mbronnadh, tabharfaidh an scrúdaitheoir san áireamh cé chomh maith agus a láimhseálann an t-iarrthóir an cheist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

Sármhaith: 14-16 mharc
Go han-mhaith: 11-13 mharc
Go maith: 6-10 marc
Réasúnta: 4-5 mharc
Lag: 2-3 mharc
An-lag: 0-1 marc

Agus marcanna MG á mbronnadh, níor cheart go mbeadh an scrúdaitheoir ag súil le freagraí is iomláine ná 40% i gcomparáid leis na freagraí ar na ceisteanna níos faide maidir le topaicí i Roinn 2 agus Roinn 3.

Leantar den phrionsabal seo maidir le marcáil de réir an ailt (MC agus MG) síos trí Roinn 2 agus Roinn 3. Bíonn marcanna MC agus marcanna MG i gcóimheas 60/40 le chéile ar feadh an pháipéir scrúdaithe ar fad.

Roinn 2: ÉIRE (200 marc)
agus
Roinn 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (100 marc)

Éilítear ar an iarrthóir i Roinn 2 agus i Roinn 3 freagra a thabhairt mar gheall ar cheist staire. Marcáiltear na freagraí faoi dhá cheannteideal:

Marc Carnach (MC) maidir le hábhar staire atá cruinn agus ag baint le hábhar na ceiste mar a cuireadh í.

Uasmhéid MC = 60 marc.

Meastóireacht Ghinearálta (MG) maidir le feabhas an fhreagra ina iomláine i gcomhthéacs na ceiste a cuireadh.

Uasmhéid MG = 40 marc.

An freagra a mharcáil

Agus an freagra á mharcáil, beidh dearcadh oscailte ag an scrúdaitheoir, ag déileáil leis an ábhar, maidir leis an réimse freagraí inghlactha a bhféadfaí bheith ag súil leo ó iarrthóir ar an leibhéal seo agus beidh tuiscint ag an scrúdaitheoir ar scóip an eolais agus na scileanna staire a éilítear faoin siollabas. Roinnfidh an scrúdaitheoir an freagra ina ailt nó ina aonaid ba chomhionann le hait.

- (i) Réamhrá fiúntach ina dtráchtar ar chúlra an cháis agus / nó ina leagtar síos na téarmaí agus ina mínítear an cur chuige;
- (ii) Eachtra, ré nó céim i sraith eachtraí;
- (iii) Gné a bhaineann le topaic / ceist agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (iv) Pointe mar chuid d'argóint nó plé agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (v) Míniú ar choincheap nó ar théarma agus tagairtí d'fhíricí mar bhonn leis;
- (vi) Roinnt ráiteas den suntas agus den fhiúntas maidir le fíric, míniúchán nó tráchttaireacht ar féidir, ainneoin gan ceangal ná gaol eatarthu, iad a thabhairt le chéile agus a mheas mar a bheadh alt ann;
- (vii) Alt nó achoimre maith clabhsúir ar mó ag baint leis ná athrá díreach.

(Achoimre nach bhfuil ann ach athrá = 4 mharc ar a mhéad)

Bronnfaidh an scrúdaitheoir marcanna i leith gach alt nó a chomhionann mar seo a leanas:

Marc Carnach (MC)

(Uasmhéid = 60 marc)

Sármhaith: 11-12 marc Sársaohthar anailíse, léargais nó tráchtairachta. Eolas cruinn, suntasach á chur i láthair go soiléir.

Go han-mhaith: 8-10 marc Ábhar an-mhaith, á chur i láthair go cruinn soiléir.

Go maith: 6-7 marc Eolas fiúntach, á chur i láthair go maith.

Réasúnta: 3-5 mharc Eolas teoranta / ar éigin é á chur i láthair

Lag: 0-2 mharc Gan tábhacht / Gan baint le hábhar / botúin thromchúiseacha.

Meastóireacht Ghinearálta (MG)

(Uasmhéid = 40 marc)

Sármhaith: 34-40 marc Sármhaith sa chaoi a ndéileáiltear leis an gceist a cuireadh, go háirithe sa chás go léirítear foghlaim mhionghéar, léitheoireacht leathanréimseach, cumas anailíse nó tráchtairacht fhorleitheadach.

Go han-mhaith: 28-33 marc Go han-mhaith – ach gan é sármhaith – sa chaoi a ndéileáiltear leis an gceist a cuireadh, ie: cruinn agus cuimsitheach.

Go maith: 22-27 marc Ar chaighdeán maith ó thaobh an chaoi a ndéileáiltear leis an gceist a cuireadh, ach gan é eisceachtúil maidir leis an eolas ná an tráchtairacht a chuirtear ar fáil.

Réasúnta: 16-21 marc Iarracht réasúnta an cheist a cuireadh a fhreagairt, ach lochtanna sonracha air, m.sh. tráchtairacht neamhiomlán, sonraí nach mbaineann le hábhar, míchruinneas ó thaobh fíricí.

Lag: 10-15 marc Freagra lag sa mhéid agus go dteiptear an cheist mar a cuireadh í a fhreagairt, ach fiúntas áirithe leis ina dhiaidh sin féin.

An-lag: 0-9 marc Freagra an-lag nach bhfuil ann, ar an gcuid is fearr de, ach blúiríní eolais.

Agus marcanna MG á mbronnadh, déanfaidh an scrúdaitheoir feabhas an fhreagra a mheas agus na gnéithe seo a leanas á dtabhairt san áireamh de réir mar is cuí:

- Cé chomh mór is a léirigh an t-iarrthóir cumas anailís a dhéanamh ar na nithe a bhaineann leis an gceist a cuireadh (ie: níos mó ná tuairisc reacaireachta sa fhreagra)?
- Cé chomh maith is a láimhseáil an t-iarrthóir an fhianaise a bhaineann le hábhar agus a chuireann bonn iontaofa faoina chuid anailíse?
- Cé chomh mór agus a léirigh an t-iarrthóir cumas cúis a chur i láthair agus a theacht ar lón tátail (ie: an cheist mar a cuireadh í a fhreagairt)?

Nótaí maidir le topaicí faoi leith

ROINN 2: ÉIRE (200 marc)

Ceist amháin le freagairt as dhá cheann de na sé topaic.

Éire: Topaic 1

Leasú agus reifirméisean in Éirinn na dTúdarach, 1494-1558

5. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
6. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
7. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Cén chaoi? + Cén fáth?)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
8. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

Éire: Topaic 2

Éirí amach agus concas in Éirinn i réimeas Eilíse, 1558-1603

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Cén fáth? + Cad iad na hiarmhairtí?)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Aidhmeanna + Méid a bhain sé amach)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50

Éire: Topaic 3

**An ríocht in aghaidh na coilíneachta – an streachailt don lámh in uachtar
in Éirinn, 1603-1660**

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: TRÍ ghné (polaitíochta + sóisialta + creidimh)
Sa chás nach luaitear ach DHÁ cheann, Uasmhéid MC = 50
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Conas a rinne sé naimhde + cé chomh tábhachtach
le linn a thrialach agus a thurnaimh)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: TRÍ ghné (Gaeil + Gall-Ghaeil + Nua-Ghaeil)
Sa chás nach luaitear ach DHÁ cheann, Uasmhéid MC = 50
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

Éire: Topaic 4

Cinsealacht choilíneachta á bunú, 1660-1715

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné
(Cad a baineadh amach + conas a hiompaíodh na héachtaí bunoscionn)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

Éire: Topaic 5

An choilíneacht in aghaidh na ríochta – teannas in Éirinn i lár an ochtú haois déag, 1715-1770

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Cérbh iad? + Cé chomh maith?)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: TRÍ ghné (Cén fáth? + Conas? + Cén toradh?)
Sa chás nach luaitear ach DHÁ cheann, Uasmhéid MC = 50
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid MC = 40

Éire: Topaic 6

**Deireadh na ríochta Éireannaí agus bunú an Aontais,
1770-1815**

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Cén fáth polasaí rialtais? + Conas a fuarthas tacaíocht?)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

ROINN 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR
(100 marc)

Ceist amháin as ceann **amháin** de na cúig topaic le freagairt.

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 2

**Creideamh agus cumhacht: an pholaitíocht i ndeireadh an séú haois déag,
1567-1609**

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Don Spáinn? + Don Eoraip?)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Teicnící + Cé chomh maith agus a d'éirigh leo?)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 3

Éiclips na Sean-Eorpa, 1609-1660

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (Cruthú impireachta + Tionchar)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4
An Eoraip le linn ré Louis XIV, 1660-1715

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (polaitiúil+ briste as airgead)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50

2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5
Impireachtaí á mbunú, 1715-1775

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (leasú na Prúise + leath a cuid teorainneacha)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50

3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 6
Impireachtaí faoi réabhlóid, 1775-1815

1. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
2. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
NÓTA: DHÁ ghné (talmhaíochta + tionsclaíochta)
Sa chás nach luaitear ach ceann AMHÁIN, Uasmhéid = 50
3. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG = 40
4. Uasmhéid MC = 60
Uasmhéid MG

